

BOSNIA AND HERZEGOVINA
Ministry for Human Rights and Refugees

Broj: 10-37-2-925-84/17
Sarajevo, 12.09.2023. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

Broj	21-09-2023	Broj priloga	
01,02-37-1-2023/23			

PREDMET: Izvještaj GREVIO komiteta za Bosnu i Hercegovinu o zakonodavnim i drugim mjerama poduzetim za provođenje odredbi Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulske konvencije) i Preporuke Komiteta potpisnica Istanbulske konvencije Vijeća Europe, **dostavlja se**

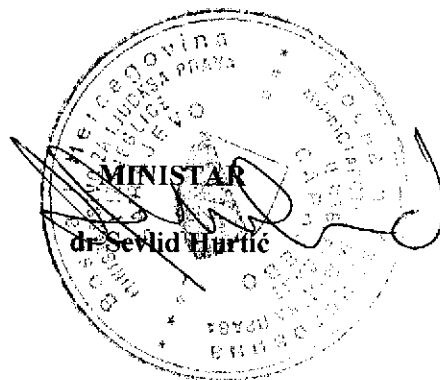
Poštovani/a,

U skladu sa Zaključkom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj 05-07-1-2054-46/23 od 23.8.2023.godine, dostavljamo Vam **Izvještaj za Bosnu i Hercegovinu o zakonodavnim i drugim mjerama poduzetim za provođenje odredaba Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji i Preporuke Komiteta potpisnica Istanbulske konvencije Vijeća Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini.**

Član 70. Istanbulske konvencije "Učešće parlamenta u praćenju primjene Konvencije" definiše da su nacionalni parlamenti članica pozvani da učestvuju u praćenju poduzetih mjera u primjeni ove Konvencije, da članice podnose izvještaje GREVIO ekspertne grupe svojim nacionalnim parlamentima i da je Parlamentarna skupština Vijeća Evrope pozvana da redovno prati primjenu ove Konvencije.

Sljedom gore navedenog, dostavljamo Vam i Informaciju o procesu prve procjene provedbe Istanbulske konvencije u Bosni i Hercegovini provedene od strane grupe eksperata Vijeća Europe (GREVIO).

S poštovanjem,

Dostavljeno:

- a/a
- Naslovu

Prilog:

- Informacija o Preporukama Komiteta potpisnica Istanbulske konvencije Vijeća Europe i preporukama iz Izvještaja GREVIO komiteta za Bosnu i Hercegovinu o zakonodavnim i drugim mjerama za provođenje odredbi Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulske konvencije)
- Izvještaj za Bosnu i Hercegovinu o zakonodavnim i drugim mjerama poduzetim za provođenje odredaba Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (BHS)
- Preporuke Komiteta potpisnica Vijeća Europe o implementaciji Konvencije Vijeća Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici od strane Bosne i Hercegovine (BHS)
- Zaključak Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj 05-07-1-2054-46/23 od 23.8.2023.godine

INFORMACIJA

o Preporukama Komiteta potpisnica Istanbulske konvencije Vijeća Europe i preporukama iz Izvještaja GREVIO komiteta za Bosnu i Hercegovinu o zakonodavnim i drugim mjerama za provođenje odredbi Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulske konvencije)

Konvencija Vijeća Europe o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) je usvojena 11. maja 2011. godine u Istanbulu. Bosna i Hercegovina je bila šesta članicama Vijeća Europe koja je ratificirala Konvenciju.

Član 70. "Učešće parlamenta u praćenju primjene Konvencije" Istanbulske konvencije glasi:

1. Nacionalni parlamenti članica pozvani su da učestvuju u praćenju preduzetih mjera u primjeni ove konvencije,
2. Članice podnose izvještaje GREVIO grupe svojim nacionalnim parlamentima
3. Parlamentarna skupština Vijeća Evrope pozvana je da redovno prati primjenu ove konvencije

U skladu sa kalendarom monitoringa implementacije Istanbulske konvencije, **nadležno tijelo Vijeća Europe za praćenje implementacije Istanbulske konvencije – „GREVIO komitet“**, je 6. 9. 2019. godine pokrenulo proces izrade **Izvještaja za Bosnu i Hercegovinu o zakonodavnim i drugim mjerama poduzetim za provođenje odredbi Istanbulske konvencije**. Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice je, u saradnji sa entitetskim gender centrima i nadležnim tijelima Brčko Distrikta BiH, koordinirala aktivnosti između Grevio komiteta i nadležnih institucija u Bosni i Hercegovini.

Proces, koji je uključivao dostavljanje odgovora na upitnik, terensku posjetu GREVIO ekspertnog tima i komentare na Nacrt Izvještaja za Bosnu i Hercegovinu o zakonodavnim i drugim mjerama poduzetim za provođenje odredbi Istanbulske konvencije je završen usvajanjem **Izvještaja za Bosnu i Hercegovinu o zakonodavnim i drugim mjerama poduzetim za provođenje odredaba Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji – GREVIO Izvještaj** na 27. sastanku GREVIO komiteta održanog 20-24.6.2022.godine.

GREVIO izvještaj pokriva period 2017 i 2018. godine uz dodatak najvažnijih činjenica izvan pomenutog perioda a u skladu sa instrukcijom Vijeća Evrope. Izvještaj sadrži veliki broj informacija o napretku Bosne i Hercegovine u provođenju Istanbulske konvencije, prikupljenih od organa uprave sa svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini kao i nevladinog sektora.

Izvještajem se predlažu mjere za unapređenje provedbe Konvencije. Predlažući ove mjere, GREVIO je usvojio primjenu različitih glagola za različite nivoe hitnosti, uz napomenu da su svi oni važni. Oni su, redosljedom po prioritetnosti sljedeći: „**urgira**“, „**snažno potiče**“, „**potiče**“ i „**poziva**“. GREVIO koristi glagol „urgirati“ onda kada smatra da je potrebno hitno djelovanje kako bi se zakonodavstvo ili politika zemlje uskladile sa Istanbulskom konvencijom. „Snažno potiče“ se koristi kada GREVIO primjeti nedostatke koje je potrebno ukloniti u bliskoj budućnosti kako bi se osigurala sveobuhvatna provedba Konvencije. Treći stepen urgentnosti je sadržan u upotrebi glagola „potiče“, koji se koristi da ukaže na nedostatke kojima je potrebno posvetiti pažnju, iako se to može učiniti u kasnijoj fazi. Konačno, glagol „poziva“ ukazuje na male nedosljednosti u provedbi te se od zemlje traži da razmotri njihovo prevazilaženje ili se daju prijedlozi koji nude smjernice u procesu provedbe.

Izvještaj ističe nekoliko postojećih zakonskih i strateških mjera koje su vlasti Bosne i Hercegovine uvele u oblasti prevencije i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Između ostalog, činjenica je da se strategije koje su usvojene u cilju prevencije i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u velikoj mjeri odnose na rodnu prirodu nasilja nad ženama, stavljajući ga u okvire kršenja ljudskih prava i oblika diskriminacije i naglašavajući važnost osiguravanja suštinske rodne ravnopravnosti. Nadalje, na strateškom nivou pokrenuto je nekoliko inicijativa za osiguranje rodne ravnopravnosti uključujući, na primjer, **uvođenje rodno osjetljivog budžetiranja u ministarstva na državnom i entitetskom nivou i uspostavljanje kontakt osobe za rodnu ravnopravnost u državnim i entitetskim institucijama**. Ono što je veoma relevantno su koraci koje poduzimaju vlasti u cilju

uspostavljanja mehanizama i protokola za saradnju više agencija na entitetskom, kantonalnom i općinskom nivou u domenu slučajeva nasilja u porodici kako bi se osigurala produktivna saradnja između relevantnih aktera.

U smislu **pozitivnih pomaka u pravnom okviru**, nova krivična djela, uključujući sakaćenje ženskih genitalija, prisilnu sterilizaciju, progon, seksualno uznemiravanje i prisilni brak, propisana su na entitetskom nivou kako bi se bliže uskladili sa Istanbulskom konvencijom. Pored toga, Republika Srpska je usvojila izmjene i dopune kojima se uvodi obaveza policije da izvrši procjenu rizika po prijemu prijave nasilja u porodici. Nadalje, u oba entiteta uvedene su posebne usluge podrške žrtvama u postupcima nasilja u porodici, preko „osobe od povjerenja“ koja može pomoći žrtvi na svim sastancima i saslušanjima u javnim institucijama, uključujući policiju i sudove.

Uprkos navedenom, GREVIO bilježi određeni broj pitanja gdje je potrebno poboljšanje kako bi se dostigao viši nivo usklađenosti sa odredbama Istanbulske konvencije. U izvještaju se ističe da su **strategije i primjena zakona gotovo isključivo usmjerene na nasilje u porodici i ne predviđaju konkretne mjere za druge štetne oblike nasilja nad ženama**. Izvještaj stoga prepoznaje važnost poboljšanja Istanbulske konvencije u odnosu na sve oblike nasilja nad ženama, pored nasilja u porodici, koji su trenutno u manjoj mjeri obuhvaćeni strategijama, programima i službama podrške, s dužnom pažnjom na njihovu rodnu prirodu. Izvještaj također prepoznaje hitnu potrebu za **povećanjem nivoa finansiranja, koji je uglavnom skroman, i za pružanje održivih izvora finansiranja organizacijama za prava žena** koje imaju ključnu ulogu u pružanju posebnih usluga podrške u Bosni i Hercegovini. U izvještaju se navodi da se ove nevladine organizacije bore da pokriju svoje tekuće troškove i plate stručno osoblje, te se prvenstveno oslanjaju na međunarodne donatore na projektnoj osnovi. Shodno tome, izvještaj naglašava potrebu da se obezbijedi nivo finansiranja ženskih nevladinih organizacija koje vode posebne usluge podrške ženama žrtvama svih oblika nasilja, kroz dugoročne grantove zasnovane na transparentnim procedurama nabavke.

Nadalje, analiza grupe GREVIO je otkrila da **pristup na strateškom nivou zaista pokreće i osvrće se na pitanje rodne prirode nasilja nad ženama, ali nije usklađen na provedbenom nivou**. GREVIO zapravo nalazi da odgovori mnogih stručnih lica, uključujući one iz centara za socijalni rad, policijske službenike i sudije, nisu informirani rodnim shvatanjem nasilja nad ženama i često sadrže ustaljene stereotipe. Izvještaj stoga prepoznaje potrebu za značajnim pojačanjem početnih i internih obuka o svim oblicima nasilja nad ženama i nasilja u porodici za ona stručna lica koja su na prvoj liniji pružanja podrške i zaštite žrtvama, kao i onima čija je uloga da osiguraju ostvarenje pravde.

U oblasti zaštite i podrške žrtvama, izvještaj prepoznaje da trenutno **ne postoji jasan put i sistem upućivanja za žrtve seksualnog nasilja**, te da traumatska terapija i dugotrajno psihološko savjetovanje nisu dovoljno obezbijedeni. Izvještaj stoga naglašava potrebu za uspostavljanjem kriznih centara ili centara za upućivanje za žrtve silovanja i/ili seksualnog nasilja koji će pružati hitnu zdravstvenu zaštitu, savjetovanje o traumi, forenzički pregled i psihološku pomoć putem kvalifikovanih stručnjaka kako bi se izbjegla sekundarna viktimizacija. U izvještaju se navodi i da je u prelaznom periodu potrebno uspostaviti jasan put za žrtve seksualnog nasilja/silovanja i brzo izvršiti forenzička ispitivanja.

U domenu procesuiranja i procesnog zakona, GREVIO u ovom izvještaju izražava zabrinutost što **sudije u Bosni i Hercegovini shvataju nasilje u porodici i druge oblike nasilja nad ženama kao djela koja nose manju opasnost po društvo**. Prepoznate su zabrinjavajuće prakse u presuđivanju i kažnjavanju, poput **prevladajuće primjene olakšavajućih okolnosti, velike upotrebe sporazuma o priznanju krivice, te odmjerenja veoma niskih kazni**, što na kraju izaziva osjećaj nekažnjivosti kako među počiniocima tako i među žrtvama.

GREVIO Izvještaj sadrži ukupno **19 urgentnih pitanja koja zahtijevaju hitnu akciju vlasti kako bi se u potpunosti uskladili sa odredbama Konvencije**.

Nadalje, GREVIO Izvještaj prepoznaje određeni broj dodatnih područja u kojima su potrebna poboljšanja kako bi se u potpunosti ispunile obaveze iz Konvencije. Te oblasti su, između ostalog: **potreba za sprovođenjem redovnih anketa među stanovništvom o rasprostranjenosti do sada neistraženih oblika nasilja nad ženama, uključujući i one koji posebno pogađaju grupe žena koje su u nepovoljnom položaju korišćenjem usklađenih i uporedive metodologije, dalji razvoj inicijalnih i internih obuka za nastavnike o različitim oblicima nasilja nad ženama**

i rodnoj ravnopravnosti kako bi imali alate za adekvatnu nastavu o ovim temama i kako bi mogli otkriti djevojčice i dječake koji su u riziku i uputiti ih na adekvatne mehanizme podrške i zaštite.

Nakon što je GREVIO Komitet usvojio Izvještaj za Bosnu i Hercegovinu, **Komitet potpisnica Istanbulske konvencije Vijeća Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici** je 6.12.2022. godine usvojio a 12.12.2022. godine objavio **Preporuke o implementaciji Konvencije Vijeća Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici od strane Bosne i Hercegovine**. Komitet potpisnica Istanbulske konvencije preporučuje da Bosna i Hercegovina hitno poduzme 19 mjera koje su navedene i u GREVIO Izvještaju za Bosnu i Hercegovinu, poduzme mjere za implementaciju daljnjih zaključaka GREVIO Komiteta te izvesti Komitet do 4.12.2025.godine.

Pored toga, GREVIO također prikuplja informacije od raznih drugih izvora, uključujući nevladine organizacije (NVO), druge pripadnike civilnog društva, državne institucije za ljudska prava i organe Vijeća Evrope (Parlamentarnu skupštinu, komesara za ljudska prava i druge stalna tijela) kao i druge međunarodne organe. U sklopu evaluacije države, GREVIO je, između ostalih NVO, primio doprinose u pisanoj formi od fondacije „Ujedinjene žene” iz Banjaluke i „Medica“ iz Zenice.

Državni izvještaj i pisani podnesci dostavljeni od strane civilnog društva su objavljeni i dostupni na zvaničnoj web stranici Istanbulske konvencije.

Analiza, sugestije i prijedlozi u ovom prvom polaznom izvještaju o procjeni su sačinjeni pod isključivom odgovornosti grupe GREVIO. Izvještaj prikazuje situaciju kakvu je vidjela delegacija GREVIO-a tokom evaluacijske posjete Bosni i Hercegovini. Tamo gdje je moguće, značajno zakonodavstvo i razvoj politike do 23.06.2022. godine takođe su uzete u obzir.

U skladu sa Konvencijom, članice podnose izvještaje grupe GREVIO svojim nacionalnim parlamentima (član 70, stav 2). GREVIO traži od nacionalnih vlasti da ovaj izvještaj prevedu na svoje službene jezike kako bi osigurali da se izvještaj distribuira široj publici, a ne samo relevantnim državnim institucijama na svim nivoima (nacionalnom, regionalnom i lokalnom), a posebno vladama, ministarstvima i pravosuđu, kao i nevladinim organizacijama i drugim organizacijama civilnog društva koje rade u oblasti nasilja nad ženama.

Izvršni sažetak

Ovaj izvještaj sadrži procjenu provedbenih mjera koje poduzimaju vlasti u Bosni i Hercegovini u odnosu na sve aspekte Konvencije Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (u daljem tekstu: „Konvencija“).

Ovu ocjenu dala je Grupa eksperata za akciju protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO), nezavisno tijelo za praćenje ljudskih prava koje ima mandat da nadgleda implementaciju Konvencije. Nalazi GREVIO grupe zasnovani su na informacijama prikupljenim u različitim fazama prvog (početnog) postupka procjene kako je propisano članom 68. Konvencije. Ovo uključuje izvještaje u pisanoj formi (državni izvještaj koji su dostavili vlasti Bosne i Hercegovine i dodatne informacije koje su dostavile Fondacije „Udružene žene“ iz Banjaluke i „Medica“ iz Zenice, kao i devetodnevnu evaluacionu posjetu Bosni i Hercegovini i Hercegovina Spisak tijela i organa o kojima je raspravljala GREVIO grupa nalazi se u Aneksu II.

Izvještaj ističe nekoliko postojećih zakonskih i strateških mjera koje su vlasti Bosne i Hercegovine uvele u oblasti prevencije i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Između ostalog, činjenica je da se strategije koje su usvojene u cilju prevencije i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u velikoj mjeri odnose na rodnu prirodu nasilja nad ženama, stavljajući ga u okvire kršenja ljudskih prava i oblika diskriminacije i naglašavajući važnost osiguravanja suštinske rodne ravnopravnosti. Nadalje, na strateškom nivou pokrenuto je nekoliko inicijativa za osiguranje rodne ravnopravnosti uključujući, na primjer, uvođenje rodno osjetljivog budžetiranja u ministarstva na državnom i entitetskom nivou i uspostavljanje kontakt osobe za rodnu ravnopravnost u državnim i entitetskim institucijama. Ono što je veoma relevantno su koraci koje poduzimaju vlasti u cilju uspostavljanja mehanizama i protokola za saradnju više agencija na entitetskom, kantonalnom i općinskom nivou u domenu slučajeva nasilja u porodici kako bi se osigurala produktivna saradnja između relevantnih aktera.

U smislu pozitivnih pomaka u pravnom okviru, nova krivična djela, uključujući sakaćenje ženskih genitalija, prisilnu sterilizaciju, progon, seksualno uznemiravanje i prisilni brak, propisana su na entitetskom nivou kako bi se bliže uskladili sa Istanbulskom konvencijom. Pored toga, Republika Srpska je usvojila izmjene i dopune kojima se uvodi obaveza policije da izvrši procjenu rizika po prijemu prijave nasilja u porodici. Nadalje, u oba entiteta uvedene su posebne usluge podrške žrtvama u postupcima nasilja u porodici, preko „osobe od povjerenja“ koja može pomoći žrtvi na svim sastancima i saslušanjima u javnim institucijama, uključujući policiju i sudove.

Uprkos navedenom, GREVIO bilježi određeni broj pitanja gdje je potrebno poboljšanje kako bi se dostigao viši nivo usklađenosti sa odredbama Istanbulske konvencije. U izvještaju se ističe da su strategije i primjena zakona gotovo isključivo usmjerene na nasilje u porodici i ne predviđaju konkretne mjere za druge štetne oblike nasilja nad ženama. Izvještaj stoga prepoznaje važnost poboljšanja Istanbulske konvencije u odnosu na sve oblike nasilja nad ženama, pored nasilja u porodici, koji su trenutno u manjoj mjeri obuhvaćeni strategijama, programima i službama podrške, s dužnom pažnjom na njihovu rodnu prirodu. Izvještaj također prepoznaje hitnu potrebu za povećanjem nivoa finansiranja, koji je uglavnom skroman, i za pružanje održivih izvora finansiranja organizacijama za prava žena koje imaju ključnu ulogu u pružanju posebnih usluga

podrške u Bosni i Hercegovini. U izvještaju se navodi da se ove nevladine organizacije bore da pokriju svoje tekuće troškove i plate stručno osoblje, te se prvenstveno oslanjaju na međunarodne donatore na projektnoj osnovi. Shodno tome, izvještaj naglašava potrebu da se obezbijedi nivo finansiranja ženskih nevladinih organizacija koje vode posebne usluge podrške ženama žrtvama svih oblika nasilja, kroz dugoročne grantove zasnovane na transparentnim procedurama nabavke.

Nadalje, analiza grupe GREVIO je otkrila da pristup na strateškom nivou zaista pokreće i osvrće se na pitanje rodne prirode nasilja nad ženama, ali nije usklađen na provedbenom nivou. GREVIO zapravo nalazi da odgovori mnogih stručnih lica, uključujući one iz centara za socijalni rad, policijske službenike i sudije, nisu informirani rodnim shvatanjem nasilja nad ženama i često sadrže ustaljene stereotipe. Izvještaj stoga prepoznaje potrebu za značajnim pojačanjem početnih i internih obuka o svim oblicima nasilja nad ženama i nasilja u porodici za ona stručna lica koja su na prvoj liniji pružanja podrške i zaštite žrtvama, kao i onima čija je uloga da osiguraju ostvarenje pravde.

U oblasti zaštite i podrške žrtvama, izvještaj prepoznaje da trenutno ne postoji jasan put i sistem upućivanja za žrtve seksualnog nasilja, te da traumatska terapija i dugotrajno psihološko savjetovanje nisu dovoljno obezbjeđeni. Izvještaj stoga naglašava potrebu za uspostavljanjem kriznih centara ili centara za upućivanje za žrtve silovanja i/ili seksualnog nasilja koji će pružiti hitnu zdravstvenu zaštitu, savjetovanje o traumi, forenzički pregled i psihološku pomoć putem kvalifikovanih stručnjaka kako bi se izbjegla sekundarna viktimizacija. U izvještaju se navodi i da je u prelaznom periodu potrebno uspostaviti jasan put za žrtve seksualnog nasilja/silovanja i brzo izvršiti forenzička ispitivanja.

U domenu procesuiranja i procesnog zakona, GREVIO u ovom izvještaju izražava zabrinutost što sudije u Bosni i Hercegovini shvataju nasilje u porodici i druge oblike nasilja nad ženama kao djela koja nose manju opasnost po društvo. Prepoznate su zabrinjavajuće prakse u presuđivanju i kažnjavanju, poput prevladajuće primjene olakšavajućih okolnosti, velike upotrebe sporazuma o priznanju krivice, te odmjeravanja veoma niskih kazni, što na kraju izaziva osjećaj nekažnjivosti kako među počiniocima tako i među žrtvama.

Iako GREVIO pozdravlja ratificiranje Istanbulske konvencije od strane Bosne i Hercegovine i napore koje ulaže u njenoj provedbi, prepoznat je izvjestan broj pitanja koja zahtijevaju hitnu akciju vlasti kako bi se u potpunosti uskladili sa odredbama Konvencije. Ovo se odnosi na potrebu za:

- Bliže usklađivanje definicija nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja koje se trenutno koriste sa definicijama Istanbulske konvencije;
- Osiguravanje primjene odredaba Istanbulske konvencije bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi navedenoj u članu 4. stav 3, uključujući i na osnovu mjesta prebivališta ili boravišnog statusa;
- Promovisanje istraživanja i obezbjeđivanje prikupljanja podataka o rodno zasnovanom nasilju koje pogađa grupe žena koje su izložene višestrukoj diskriminaciji; uključivanje njihovih perspektiva i potreba u razvoj, implementaciju, praćenje i evaluaciju sveobuhvatnih i koordinisanih strategija za prevenciju i borbu protiv nasilja nad ženama, u

partnerstvu sa posebnim službama podrške koje vode nevladine organizacije i uključivanje predstavnika ovih NVO u navedene procese;

- Osiguranje adekvatnih, održivih i dugoročnih finansijskih resursa za sve strategije, mjere i zakonodavstvo na državnom, entitetskom i lokalnom nivou sa ciljem sprečavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici te za institucije koje imaju mandat za njihovu provedbu;
- Uspostavljanje posebnih tijela, s jedne strane, za koordinaciju i provedbu strategija i mjera u odnosu na sve oblike nasilja nad ženama i, s druge strane, za nadzor i njihovu ocjenu kako bi se osigurala objektivnost u ocjeni strategija na svim nivoima teritorije;
- Uvođenje sistema za prikupljanje podataka u kojem se zavode zahtjevi za azil po osnovu rodno zasnovanog progona, osnov progona koji je razmatran, te ishod;
- Istraživanje zajedničkog polaznog pristupa obrazovnim strategijama o temama iz člana 14. Konvencije, posezanjem za postojećim strukturama saradnje kako bi se razmotrili zajednički ciljevi;
- Uvođenje na svim nivoima obrazovanja i u svim dijelovima Bosne i Hercegovine obaveznih kurseva i obrazovnog materijala na ove teme, te razmatranje obrazovnog programa i udžbenika u cilju otklanjanja negativnih stereotipa o ženama i djevojčicama;
- Otklanjanje sistema obaveznog upućivanja iz Centara za socijalni rad na pristup sigurnim kućama, uključujući ponude ženama žrtvama nasilja u porodici, mogućnosti za samoupućivanje, te otklanjanje svake zakonske prepreke za pristup službama podrške Centara za socijalni rad;
- Osiguranje funkcionalne i dostupne jedne ili više telefonskih linija za pružanje podrške žrtvama svih oblika nasilja nad ženama na cijeloj teritoriji, koje su dostupne 24 sata dnevno, potpuno besplatne i sa dužnom pažnjom za jezičku barijeru sa kojom se mogu suočiti migrantkinje i druge žene koje ih pozivaju, kao i sa dužnim poštovanjem povjerljivosti i anonimnosti pozivateljki te osiguranje dugoročnog finansiranja tih linija.

Nadalje, GREVIO prepoznaje određeni broj dodatnih područja u kojima su potrebna poboljšanja kako bi se u potpunosti ispunile obaveze iz Konvencije. Te oblasti su, između ostalog: potreba za sprovođenjem redovnih anketa među stanovništvom o rasprostranjenosti do sada neistraženih oblika nasilja nad ženama, uključujući i one koji posebno pogađaju grupe žena koje su u nepovoljnom položaju korišćenjem usklađenih i uporedive metodologije; i dalji razvoj inicijalnih i internih obuka za nastavnike o različitim oblicima nasilja nad ženama i rodnoj ravnopravnosti, kako bi imali alate za adekvatnu nastavu o ovim temama i kako bi mogli otkriti djevojčice i dječake koji su u riziku i uputiti ih na adekvatne mehanizme podrške i zaštite.

Uvod

Bosna i Hercegovina je ratifikovala Istanbulsku konvenciju 7. novembra 2013. godine i nije zadržala nikakve rezerve nakon deponovanja instrumenta o ratifikaciji Konvencije.

Istanbulska konvencija je najdalekosežniji međunarodni sporazum o nasilju nad ženama i nasilju u porodici. Njegov sveobuhvatni set odredbi sastoji se od preventivnih i zaštitnih mjera, kao i određenog broja obaveza koje osiguravaju adekvatan odgovor kao što je krivični postupak za teška kršenja ljudskih prava. Pokriva novu osnovu nastojeći da se pozabavi osnovnim uzrocima nasilja nad ženama (kao što su rodni stereotipi, tradicije koje su štetne za žene i opći izrazi rodne nejednakosti).

Konvencija uspostavlja mehanizam za praćenje kako bi se procijenio nivo njene implementacije u zemljama članicama. Ovaj mehanizam praćenja sastoji se od dva stuba: Grupe stručnjaka za akciju protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO), kao nezavisno stručno tijelo, i Komiteta članica, političkog tijela koje čine predstavnici zemalja članica Konvencije.

U skladu sa članom 68. Konvencije, GREVIO je započeo početnu procjenu za Bosnu i Hercegovinu pismom i slanjem upitnika 6. septembra 2019. godine. Redoslijed podnošenja izvještaja prema GREVIO grupi određen je kao kombinacija regionalnih grupa i redoslijeda ratifikacije. Vlasti Bosne i Hercegovine su naknadno dostavile izvještaj 06.02.2020 - u roku koji je odredio GREVIO. Nakon preliminarnog pregleda državnog izvještaja, GREVIO je izvršio evaluacijsku posjetu Bosni i Hercegovini u periodu od 6. do 14. oktobra 2021. godine. Delegacija je bila u sledećem sastavu:

- Ivo Holc, član grupe GREVIO
- Sabine Kräuter-Stockton, članica grupe GREVIO
- Maria Moodie, advokatica, Ujedinjeno Kraljevstvo
- Francesca Montagna, administratorica pri Sekretarijatu mehanizma za nadzor Istanbulske konvencije

Tokom evaluacijske posjete, delegaciju su dočekali visoki zvaničnici, između ostalih, iz Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, institucija za ravnopravnost spolova na državnom i entitetskom nivou, Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, Ministarstvo pravde, Ministarstvo unutrašnjih poslova na državnom i entitetskom nivou, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Tužilaštvo na državnom, entitetskom i nivou Brčko Distrikta, Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo civilnih poslova, Agencija za statistiku na državnom i entitetskom nivou, kao i sudije građanskih i krivičnih sudova. Pored toga, delegacija se susrela sa velikim brojem vladinih i nevladinih predstavnika koji rade u oblasti prevencije i borbe protiv nasilja nad ženama. Spisak državnih organa, nevladinih organizacija i drugih sa kojima se delegacija sastala nalazi se u Aneksu II ovog izvještaja. GREVIO je zahvalan na korisnim informacijama koje je dobio od svih njih.

Evaluaciona posjeta je pripremljena u bliskoj saradnji sa Joškom Mandićem, stručnim savjetnikom u Agenciji za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, koji je imenovan za

kontakt osobu sa GREVIO grupom. GREVIO želi izraziti zahvalnost na saradnji i podršci koju je imao tokom cijelog procesa evaluacije, kao i na konstruktivnom pristupu predstavnika vlasti u Bosni i Hercegovini.

Kao dio svoje početne procjene, GREVIO je ispitao mjere implementacije koje koriste vlasti Bosne i Hercegovine u vezi sa svim aspektima Konvencije. Radi sažetosti, ovaj izvještaj daje prioritet nekim odredbama u odnosu na druge. Iako pokriva sva poglavlja Konvencije (sa izuzetkom poglavlja VIII), izvještaj ne daje detaljnu ocjenu i zaključke za svaku pojedinačnu odredbu.

I. Svrha, definicije, ravnopravnost i nediskriminacija, opće obaveze

A. Opći principi Konvencije

1. Poglavlje I Istanbulske konvencije propisuje opća načela koja se primjenjuju na sve članove iz poglavlja II do VII. To su, između ostalog, osnovno ljudsko pravo svakoga, a posebno žena, da živi život bez nasilja, kako u javnom tako i u privatnom domenu, da se Konvencija mora provoditi bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi i da je potencijal za, i uticaj brojnih oblika diskriminacije. Također je propisano da se rodna perspektiva ugradi u implementaciju Konvencije i procijeni njen uticaj..
2. U uvodu ističemo da je Bosna i Hercegovina demokratsko društvo sa specifičnim složenim višestepenim sistemom vlasti koji je nakon trogodišnjeg rata uspostavljen Dejtonskim mirovnim sporazumom iz 1995. godine. Pomenutim mirovnim sporazumom uspostavljena su dva entiteta, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska. Brčko Distrikt je osnovan nekoliko godina kasnije, 1999. godine, kao jedinica lokalne samouprave u zemlji, kako bi se izrazio multietnički sastav Distrikta. Iako su Parlament i Vijeće ministara uspostavljeni na državnom nivou, entiteti imaju široka ovlaštenja, uključujući zakonodavnu i izvršnu vlast; slično tome, Brčko Distrikt ima svoju lokalnu vlast i može donositi zakone. Federacija Bosne i Hercegovine je jedinstvena po tome što ima 10 administrativnih jedinica koje se zovu kantoni - svaka sa svojom kantonalnom vladom - koja također može donositi zakone i usvajati politike. Konačno, četvrti nivo vlasti u Bosni i Hercegovini su općine, koje također imenuju svoje lokalne samouprave. Stoga procjena implementacije Istanbulske konvencije u Bosni i Hercegovini zahtijeva pažljivo pripremljenu procjenu višestrukih, paralelnih i ponekad preklapajućih politika i zakona, kao i procjenu stepena do kojeg je osigurana koordinacija i jednak nivo zaštite u zemlji.

B. Stepen primjene Konvencije i definicije (član 2. i 3.)

3. U skladu sa odnosom propisanim Istanbulskom konvencijom u članu 2. stav 1., početna procjena se fokusira na mjere u vezi sa svim oblicima nasilja nad ženama, uključujući i nasilje u porodici, koje pogađa žene nesrazmjerno u odnosu na muškarce. Član 3. Istanbulske konvencije sadrži ključne definicije koje su važne za njenu implementaciju. Prema stavu a) izraz "nasilje nad ženama" znači "kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije žena i predstavlja sve radnje rodno zasnovanog nasilja koje dovode ili mogu dovesti do fizičkog,

seksualnog, psihičkog ili ekonomske povrede ili patnje za žene, uključujući i prijetnje takvim radnjama, prinudom, odnosno proizvoljnom lišavanju slobode, bilo u javnom ili privatnom životu, dok pojam nasilja u porodici treba tumačiti kao „svaki čin fizičkog, seksualnog, psihičkog ili ekonomsko nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu, odnosno između bivših ili sadašnjih supružnika ili partnera, bez obzira da li počinitelj sa žrtvom dijeli ili je dijelio domaćinstvo.“ Definicija "rodno zasnovanog nasilja nad ženama" iz stava d) član 3. traži više jasnoće u pogledu prirode nasilja, navodeći da to znači „nasilje koje je usmjereno protiv žene jer je žena, odnosno nesrazmjerno pogađa žene“.

4. Dakle, nasilje koje je predmet Istanbulske konvencije razlikuje se od drugih oblika nasilja po tome što je spol žrtve primarni motiv. Upravo nasilje nad ženama je i uzrok i posljedica nejednakih odnosa moći zasnovanih na uočenim razlikama između muškaraca i žena, što dovodi do podređenog statusa žena u javnoj i privatnoj sferi. U skladu sa definicijom iz člana 3. stav b) poglavlje V Konvencije posebno navodi oblike nasilja nad ženama koje treba kriminalizirati (ili, gdje je moguće, sankcionisati na drugi način). To su psihičko nasilje, progon, fizičko nasilje, seksualno nasilje uključujući silovanje, prisilni brak, sakaćenje ženskih genitalija, prisilni abortus, prisilna sterilizacija i seksualno uznemiravanje. S obzirom na ozbiljnost nasilja u porodici, član 46. Konvencije propisuje da se okolnosti u kojima je djelo počinjeno nad bivšim odnosno sadašnjim supružnikom odnosno partnerom, od strane člana porodice, lica koje stanuje zajedno sa žrtvom odnosno lica koje je zloupotrijebilo svoj autoritet, mogu smatrati otežavajućim okolnostima prilikom odmjerenja kazne ili elementom bića krivičnog djela.
5. Osnovne politike na državnom, entitetskom i okružnom nivou za sprječavanje i borbu protiv nasilja nad ženama detaljno su analizirane u poglavlju II, član 7. ovog izvještaja. Ključni zakoni na temu nasilja nad ženama na državnom nivou su Zakon o ravnopravnosti spolova i Krivični zakon Bosne i Hercegovine, dok su na nivou entiteta i Brčko Distrikta osnovni zakoni o zaštiti od nasilja u porodici, krivičnim zakoni, zakoni o krivičnom postupku i porodični zakoni. Zakoni o zaštiti od nasilja u porodici usvojeni su u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine 2012. i 2013. godine, ali su izmijenjeni nakon što je Bosna i Hercegovina ratifikovala Istanbulsku konvenciju kako bi se neke odredbe uskladile sa Konvencijom, dok Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Brčko distrikta usvojen je tek 2018. godine.
6. Iako su zakoni koji kriminaliziraju neke oblike nasilja nad ženama, uključujući nasilje u porodici, doneseni na nivou države, entiteta i Brčko Distrikta, GREVIO vjeruje da se politike i provedba zakona gotovo isključivo fokusiraju na nasilje u porodici. Kako su nadležni obavijestili GREVIO, ovom obliku nasilja dat je prioritet s obzirom na to da najveći broj studija pokazuje da je to najdominantniji oblik rodno zasnovanog nasilja nad ženama u Bosni i Hercegovini. Bez obzira na gore navedeno, GREVIO napominje da su različite studije i zainteresovane strane na koje je naišao tokom evaluacijske posjete ukazivale na visok nivo seksualnog uznemiravanja i, iako manje dokumentovane, prakse jednako razornih oblika nasilja kao što su prisilni brakovi ili sakaćenje ženskih genitalija. Nadalje, Istanbulska konvencija obavezuje države članice da zauzmu holistički pristup nasilju nad ženama, a to uključuje preventivne, zaštitne i strateške mjere u odnosu na sve oblike nasilja nad ženama, bez obzira na njihovu dominaciju.

7. GREVIO pozdravlja činjenicu da usvojene politike u velikoj mjeri postavljaju pitanje rodne prirode nasilja nad ženama. Konkretnije, GREVIO ističe pozitivnu stranu što Okvirna strategija za implementaciju Konvencije Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici za period 2015-2018 (Okvirna strategija) jasno prepoznaje nasilje nad ženama kao kršenje ljudska prava i oblik diskriminacije, naglašavajući važnost obezbjeđivanja suštinske rodne ravnopravnosti. Na entitetskom nivou, Strategije Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, također, jasno prepoznaju prirodu roda u nasilju u porodici, identificirajući rodnu neravnopravnost, diskriminaciju i konzervativno tumačenje rodni uloga i patrijarhalnog društva kao glavne uzroke. Međutim, kao što će biti opisano u poglavljima IV i V ovog izvještaja, ovo shvatanje se ne primjenjuje sistematski u ključnim institucijama, prvenstveno centrima za socijalni rad i krivično pravosuđe, gdje se često ne vidi rodni aspekt razumijevanja nasilja nad ženama, i gdje često izlaže žrtvu sekundarnoj viktimizaciji. GREVIO dalje napominje obavezu nevladinih organizacija i stručnjaka da prijave slučajeve nasilja nad ženama u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici, što također nedvosmisleno pokazuje da se rodna percepcija nasilja nad ženama ne odražava. Mjere zaštite i podrške žrtvama trebaju zapravo imati za cilj osnaživanje žena i izbjegavanje sekundarne traumatizacije. Kada država žrtvi oduzme kontrolu nad mogućnošću prijave nasilja i sprovođenja mjera praćenja, žrtve se mogu osjećati bespomoćno i, u najgorem slučaju, mogu se suzdržati od traženja pomoći koja im je potrebna.
8. Štaviše, dva zakona koja nude definiciju rodno zasnovanog nasilja uokviruju ovaj koncept na rodno neutralan način, ne praveći razliku za rodno zasnovano nasilje nad ženama. Inače, GREVIO je u svojim izvještajima stalno naglašavao da takav pristup nasilje nad ženama čini nevidljivim, da ne tretira na adekvatan način iskustva žena, te da ometa efikasnu zaštitu žena. GREVIO stoga naglašava potrebu da se inkorporira pojam specifičnih iskustava žena u pogledu rodno zasnovanog nasilja na način koji usklađuje definiciju sa definicijom iz člana 3. stav d) Konvencije.
9. Što se tiče koncepta nasilja u porodici, na entitetskom i nivou Brčko distrikta ono je definirano u Krivičnom zakonu i Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici. GREVIO primjećuje u tom pogledu da omjer definicija u navedenim zakonima nije uvijek usklađen i smatra da ovo može stvoriti konfuziju u primjeni odredbi. Što se tiče Federacije Bosne i Hercegovine, članom 222. Krivičnog zakona se definira nasilje u porodici u široko postavljenim terminima i ne uključuje se jasno seksualno ili ekonomsko nasilje¹. Obim primjene je ograničen u poređenju sa Konvencijom budući da obuhvata samo slučajeve nasilja unutar porodice i ne obuhvata slučajeve nasilja počinjenog od strane trenutnog ili bivšeg partnera koji ne žive u istoj domaćinstvu². Nasilje u porodici je također definirano članom 7. Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine u skladu sa Konvencijom kada je u pitanju

¹ Član 222. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine definiše nasilje u porodici kao drsko ili nepromišljeno ponašanje kojim se ugrožava mir, fizički integritet ili psihičko zdravlje člana porodice. Za ovo djelo zapriječena je novčana ili kazna zatvora od jedne do petnaest godina, ovisno o primjeni otežavajućih okolnosti (uključujući upotrebu oružja ili nenamjerno ubistvo člana porodice zbog nečijeg ponašanja).

² Shodno Krivičnom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine član porodice je definiran kao: „bračni i izvanbračni drug, bivši bračni i izvanbračni drug, krvni rođak u ravnoj liniji, usvojitelj i posvojenik, rođak u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno i srođnik po tazbini do drugog stepena zaključno”. Vanbračni partneri su partneri koji su živjeli u zajednici najmanje tri godine ili manje ako imaju dijete.

ponašanje. Međutim, kada se čita u vezi sa članom 7. i članom 6.³ Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, koji definiše koncept porodice, proizilazi da nasilje počinjeno nad trenutnim ili bivšim partnerom koji ne živi u istom domaćinstvu ne bi bilo okarakterisano kao nasilje u porodici, a to se kosi sa Konvencijom⁴.

10. U Republici Srpskoj nasilje u porodici je definirano članom 190.⁵ Krivičnog zakona i članom 6. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske⁶. GREVIO primjećuje da definicija nasilja u porodici iz Krivičnog zakona, baš kao što je slučaj i u Federaciji Bosne i Hercegovine, ne uključuje jasno seksualno ili ekonomsko nasilje. S druge strane, koncept porodice je veoma široko postavljen i stoga bi bio u skladu sa zahtjevima Konvencije⁷. Što

³ Prema članu 6. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine, pojam porodice je: 1) bračni i vanbračni partneri i njihova djeca (zajednička ili iz ranijih zajednica); 2) srodnici: krvni srodnici i srodnici iz srodstva punog usvojenja u pravoj liniji bez ograničenja, au pobočnoj liniji zaključno do četvrtog stepena; očuh, maćeha; usvojenik i usvojilac iz odnosa nepotpunog usvojenja; srodnici po tazbini do drugog stepena; 3) staratelj i šticećenik, hranilac i hranilac; 4) bivši bračni i vanbračni partneri i njihova djeca (zajednička ili iz ranijih zajednica) i njihovi roditelji, uključujući očuha i maćehu. Vanbračni partneri su partneri koji žive zajedno najmanje tri godine ili manje ako imaju dijete.

⁴ Član 7. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine definiše nasilje u porodici kao: „rad kojim član porodice uzrokuje fizičku, psihičku ili seksualnu bol ili patnju i/ili ekonomsku štetu, kao i prijetnje da izazivaju strah od fizičkog, psihičkog ili seksualnog nasilja i/ili ekonomske štete drugom članu porodice, a ove radnje uključuju, između ostalog: svaku primjenu fizičke sile na fizički ili psihički integritet člana porodice; bilo koju radnju člana porodice koja može uzrokovati ili može uzrokovati fizičku ili psihičku bol ili patnju; izazivanje straha ili ugrožavanje ličnosti ili povreda dostojanstva člana porodice ucjenom ili drugom prinudom; verbalni napad, uvrede, psovke, prozivanje pogrđnim imenima i drugi oblici grubog uznemiravanja člana porodice od strane drugog člana porodice; seksualno uznemiravanje; uhođenje; korištenje fizičkog ili psihičkog nasilja nad djecom; prisilna izolacija ili ograničenje slobode kretanja člana porodice.

⁵ Član 190. Krivičnog zakona Republike Srpske definiše nasilje u porodici kao: „ko primenom nasilja, prijetnjom napadom na život ili tijelo, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrozi spokojstvo, fizički integritet ili psihičko zdravlje člana svoje porodice ili porodične zajednice“. Propisana je minimalna novčana ili zatvorska kazna do 10 godina, u zavisnosti od primjene otežavajućih okolnosti (na primjer, ako je ponašanje za posljedicu imalo tešku tjelesnu povredu ili je počinjeno prema djetetu ili u prisustvu djeteta).

⁶ Članom 6. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske propisano je da nasilje u porodici: „postoji ako postoji osnovana sumnja da je član porodice ili porodične zajednice počinio fizička, seksualna, psihička i/ili ekonomsko nasilje, kao i prijetnje koje izazivaju strah od fizičke, seksualne, psihičke i/ili ekonomske povrede drugog člana porodice ili porodične zajednice“. Između ostalog, te radnje su: upotreba sile na fizički ili psihički integritet člana porodice ili porodične zajednice; ponašanje koje može prouzročiti ili uzrokovati opasnost od nanošenja fizičke ili psihičke boli ili patnje članu porodice ili porodične zajednice, izazivanje straha ili lične opasnosti ili narušavanje dostojanstva člana porodice ili porodične zajednice ucjenom ili drugom prinudom ; verbalni napad, uvrede, psovke, prozivanje pogrđnim imenima i drugi načini grubog uznemiravanja člana porodice ili porodične zajednice; seksualno nasilje; uhođenje; sprečavanje pristupa zdravstvenoj zaštiti i njezi, odgajanje djece na ponižavajući način; prisilna izolacija ili ograničenje slobode kretanja člana porodice ili porodične zajednice.

⁷ Bračni ili bivši supružnici i njihova djeca i djeca svakog od njih, vanbračni ili bivši vanbračni partneri, njihova djeca ili djeca svakog od njih, srodnici po tazbini do drugog stepena smatraju se članovima porodice ili porodičnom zajednicom, bez obzira na to što je bračna zajednica prestala, roditelji sadašnjih i bivših bračnih i vanbračnih partnera, srodnici iz punog usvojenja u pravoj liniji bez ograničenja, au pobočnoj liniji do četvrtog stepena, kao i srodnici iz nepotpunog usvojenja, lica koja imaju odnos starateljstva, lica koja žive ili su živela u istom porodičnom domaćinstvu, bez obzira na srodstvo, lica koja imaju zajedničko dete ili je dete začeto, iako nikada nisu živeli u isto porodično domaćinstvo, osobe koje su bile ili su još uvijek u emotivnom ili intimnom odnosu jedna sa drugom, bez obzira da li počinitelj dijeli ili dijeli domaćinstvo sa žrtvom.

se tiče definicije iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, ona je zaista u skladu sa Konvencijom kao rezultat široke definicije porodice⁸.

11. U Brčko distriktu, nasilje u porodici je definisano članom 218. Krivičnog zakona Brčko distrikta⁹ i članom 5. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici¹⁰. GREVIO primjećuje da obim i ograničenja definicija nasilja u porodici u Federaciji Bosne i Hercegovine takođe postoje i u Krivičnom zakonu i Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici Brčko distrikta. Krivični zakon široko postavlja definiciju nasilja u porodici i ne upućuje jasno na seksualno ili ekonomsko nasilje te obuhvata slučajeve nasilja u porodici unutar porodice¹¹ isključujući slučajeve nasilja u porodici počinjenje nad sadašnjim ili bivšim partnerom sa kojim ne živi u istom domaćinstvu. Što se tiče Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Brčko distrikta, njime se definiše nasilje u porodici u skladu sa Konvencijom, u dijelu koji se odnosi na ponašanje. Međutim, koncept porodice ne obuhvata sadašnje ili bivše partnere koji ne dijele domaćinstvo, ili ukoliko nemaju zajedničko dijete, što se kosi sa Konvencijom¹². Nadalje, u Brčko distriktu postoji paralelan sistem kažnjavanja nasilja u porodici počinjenog u kontekstu porodičnih odnosa u skladu sa Krivičnim zakonom (za ozbiljnije slučajeve nasilja u porodici) i Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici (za manje ozbiljne slučajeve koji se procesuiraju u prekršajnom postupku). GREVIO shvata da je prekršajni postupak za slučajeve nasilja u porodici uveden kako bi se osigurao brži i efikasniji odgovor na ovaj oblik nasilja. Kao što je navedeno u analizi Poglavlja VI, član 50. ovog izvještaja, uprkos navedenom primjećuju

⁸ Bračni ili bivši supružnici i njihova djeca i djeca svakog od njih, vanbračni ili bivši vanbračni partneri, njihova djeca ili djeca svakog od njih, srodnici po tazbini do drugog stepena smatraju se članovima porodice ili porodične zajednice, bez obzira na to što je bračna zajednica prestala, roditelji sadašnjih i bivših bračnih i vanbračnih partnera, srodnici iz punog usvojenja u pravoj liniji bez ograničenja, au pobočnoj liniji do četvrtog stepena, kao i srodnici iz nepotpunog usvojenja, lica koja imaju odnos starateljstva, lica koja žive ili su živjela u istom porodičnom domaćinstvu, bez obzira na srodstvo, lica koja imaju zajedničko dete ili je dete začeto, iako nikada nisu živjeli u isto porodično domaćinstvo, osobe koje su bile ili su još uvijek u emotivnom ili intimnom odnosu jedna sa drugom, bez obzira da li počinitelj dijeli ili dijeli domaćinstvo sa žrtvom.

⁹ Članom 218. Krivičnog zakona Brčko distrikta kažnjava se onaj „koji nasiljem, drskim ili nesavjesnim ponašanjem ugrozi mir, fizički integritet ili psihičko zdravlje člana svoje porodice“.

¹⁰ Član 5. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Brčko Distrikta definiše nasilje u porodici kao: „učinjena djela fizičkog, seksualnog, psihičkog i/ili ekonomskog nasilja, kao i prijetnje koje izazivaju strah od fizičkog, seksualnog, psihičkog i/ili ekonomskog nasilja u porodici, nanošenje štete drugom članu porodice ili porodične zajednice“. Djelo nasilja koje ne sadrži obilježja krivičnog djela je prekršaj, a to su, između ostalog: prijetnja nanošenjem tjelesnih povreda članu porodice ili njemu bliskom licu; prijetnja oduzimanjem djece ili izbacivanjem člana porodice iz stana; iscrpljenost radom, gladovanje, uskraćivanje sna ili neophodnog odmora članu porodice; podizanje djece na ponižavajući način; uskraćivanje sredstava za život članu porodice; uskraćivanje prava na ekonomsku nezavisnost; verbalni napad, psovanje, prozivanje ili vrijeđanje člana porodice na bilo koji drugi način; uhođenje člana porodice, izazivanje straha, poniženja, osjećaja inferiornosti.

¹¹ Shodno Krivičnom zakonu Brčko distrikta članom porodice se smatraju: supružnici ili bivši supružnici i njihova djeca i djeca svakog od njih, vanbračni partneri ili bivši vanbračni partneri, njihova djeca ili djeca svakog od njih, krvni srodnici u direktnoj liniji, usvojitelj i usvojenik, srodnici po tazbini, zaključno do drugog stepena srodstva.

¹² Shodno Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici Brčko distrikta „član porodice“ podrazumijeva: supružnici ili bivši supružnici i njihova djeca i djeca svakog od njih, vanbračni partneri ili bivši vanbračni partneri, njihova djeca ili djeca svakog od njih, srodnici po tazbini, zaključno do drugog stepena srodstva, bez obzira da li je bračna zajednica prestala, roditelji sadašnjih i bivših bračnih i vanbračnih partnera, srodnici iz potpunog usvojenja u pravoj liniji bez ograničenja, a u pobočnoj zaključno s četvrtim stepenom srodstva, kao i srodnici iz nepotpunog usvojenja, lica koja vezuje odnos starateljstva, lica koja žive ili su živjela u istom porodičnom domaćinstvu, bez obzira na srodstvo, lica koja imaju zajedničko dijete ili je dijete začeto, iako nikad nisu živjela u istom porodičnom domaćinstvu.

se ozbiljna kašnjenja u dijeljenju pravde u takvim postupcima. GREVIO izražava svoju zabrinutost što takav pristup može stvoriti hijerarhiju djela nasilja u porodici, a to je suprotno duhu Konvencije te stoga pozdravlja izmjene i dopune zakona u Republici Srpskoj kojima su se uklonili takvi paralelni režimi, i izražava nadu da će to inspirisati sličnu aktivnost i u Brčko distriktu.

12. **GREVIO urgira na vlasti da unaprijede provedbu Istanbulske konvencije u odnosu na sve oblike nasilja nad ženama, pored nasilja u porodici, budući da su isti trenutno manje obuhvaćeni politikama, programima i uslugama podrške sa dužnom pažnjom za rodnu prirodu, uključujući silovanje i seksualno nasilje, seksualno uznemiravanje, genitalno sakaćenje žena, prisilni brak, prisilni abortus, prisilnu sterilizaciju i proganjanje.**
13. **GREVIO dalje podsjeća da član 2. stav 1. Istanbulske konvencije priznaje sve oblike nasilja nad ženama, uključujući nasilje u porodici, koje pogađa žene nesrazmjerno u odnosu na muškarce i koje predstavlja oblik diskriminacije žena. GREVIO stoga snažno potiče vlasti da osiguraju da nacionalni zakoni i politike odražavaju osnovne principe Istanbulske konvencije.**
14. **GREVIO snažno potiče vlasti Bosne i Hercegovine da postojeće definicije nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja približe definicijama Istanbulske konvencije, kao i da usklade zakonske definicije nasilja u porodici u svim oblastima prava u kako bi poboljšali njihovu primjenu.**

C.Osnovna prava, princip jednakosti i nediskriminacije (član 4.)

1. Rodna ravnopravnost i nediskriminacija

15. Važno je imati na umu da Ustav Bosne i Hercegovine propisuje da se Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njeni protokoli direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini te da ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. GREVIO pozdravlja činjenicu da Ustav Bosne i Hercegovine zabranjuje diskriminaciju po bilo kojem osnovu, uključujući i po osnovu spola u članu 11. – a isto je preslikano u ustavima dva Entiteta. Nadalje, Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine propisuje, promovira i štiti suštinsku rodnu ravnopravnost i zabranjuje diskriminaciju po osnovu spola, rodne i seksualne orijentacije u svim oblastima života, dok Zakon o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine također zabranjuje diskriminaciju po otvorenoj listi zaštićenih vrijednosti. Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine je centralna institucija koja promovira jednako postupanje bez diskriminacije. Ombudsman sasluša predmete diskriminacije i izdaje preporuke te također pruža pomoć žrtvama koje uložte žalbu na domaćem ili međunarodnom terenu. Istovremeno, Agencija za ravnopravnost spolova i entitetski Gender centri također mogu zaprimati pojedinačne žalbe te promoviraju i izvještavaju o rodnoj ravnopravnosti¹³. Na

¹³ Vidjeti pregled Zakona o ravnopravnosti, Evropska mreža pravnih stručnjaka o rodnoj ravnopravnosti i nediskriminaciji, Evropska komisija, A. Kadribašić, str. 36

strateškom nivou, pored Gender akcionog plana za period 2018–2022. godine (GAP) i Akcionog plana za primjenu Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325 „Žene, mir i sigurnost“ u Bosni i Hercegovini za period 2018–2022. godine (UNSCR 1325)¹⁴, pokrenuto je nekoliko inicijativa u cilju osiguranja rodne ravnopravnosti. One uključuju, na primjer, uvođenje rodnoosjetljivog budžetiranja u ministarstva na državnom i entitetskim nivoima i uvođenje kontakt osobe za rodnu ravnopravnost u državnim i entitetskim institucijama.

16. Uprkos tome, civilno društvo i studije ukazuju na prodornost patrijarhalnih stavova, rodnih stereotipa i tolerantnosti prema nasilju nad ženama. Dok je nekoliko izmjena i dopuna zakona podneseno Parlamentu kako bi se osigurala jednaka zastupljenost na izbornim listama i u Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, one nikada nisu usvojene. Prema tome, žene čine oko 31% izabranih parlamentaraca u Zastupničkom domu i samo 15% u drugom domu. Samo 4% gradonačelničkih pozicija pripada ženama¹⁵. Nedavno provedena anketa o rasprostranjenosti pokazuje da je 48% žena u Bosni i Hercegovini doživjelo nasilje, iako se procjenjuje da je moguće da su brojke znatno više¹⁶. Također se procjenjuje da je 64% žena bilo pod direktnim uticajem sukoba u periodu od 1992. do 1995. godine i pokazuje se da je rasprostranjenost nasilja od strane intimnog partnera veća među ženama čiji su se partneri borili u konfliktu¹⁷.

2. Međusektorska diskriminacija

17. Član 4. stav 3. Istanbulske konvencije obavezuje članice da osiguraju primjenu odredbi ove konvencije, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu. Ova odredba propisuje otvorenu listu osnova diskriminacije koja se nadovezuje na onu iz člana 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima kao i listu sadržanu u njenom protokolu br. 12¹⁸ i pored toga uključuje rod, seksualnu orijentaciju, rodni identitet, starosnu dob, zdravstveno stanje, invaliditet, bračno stanje, te migrantski, izbjeglički ili drugi status. Ova obaveza proističe iz shvatanja da je diskriminacija određenih grupa žena na primjer od strane agencija za provedbu zakona, pravosuđa ili pružatelja usluga, još uvijek široko rasprostranjena¹⁹.
18. Specifična iskustva rodnozasnovanog nasilja nad ženama sa invaliditetom, LGBTI ženama i Romkinjama su proučavana od strane civilnog društva, što GREVIO pozdravlja²⁰. Nadalje,

¹⁴ Vdijeti analizu u poglavlju 2, član 7.

¹⁵ Vidjeti OSCE anketu o nasilju nad ženama, dobrobiti i sigurnosti žena, OSCE, str. 10

¹⁶ Ibid. str. iii.

¹⁷ Ibid. str. 5.

¹⁸ Osnov diskriminacije uključuje spol, rasu, boju, jezik, vjeru, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezivanje sa nacionalnom manjinom, imovinom, rođenje ili drugi status.

¹⁹ Vidjeti stavove 52-54 izvještaja o donošenju.

²⁰ Vidjeti Analizu rodnozasnovanog nasilja nad licima sa invaliditetom u BiH, Tanja Mandić Đokić, Tatjana Žarković, Olga Stojković, Vera Bošković, “Neformalna grupa organizacija osoba sa invaliditetom” regije Doboj, 2019, dostupno na

http://www.myright.ba/uimages/U4277EB7_Analiza20rodno20zasnovanog20nasilja20prema20prema20osobama20sa20invaliditetom20u20BiH.pdf; Nasilje u porodici kod LGBTI osoba: Analize i preporuke, Sarajevo: Sarajevo otvoreni centar, Dalila Bašić i Amina Dizdar, 2018, dostupno na https://soc.ba/site/wp-content/uploads/2018/11/HRP-ENG-nasilje-nad-LGBTI-osobama_FINAL-web.pdf; Pristup i povjerenje Roma u sigurnosne i pravosudne institucije u Bosni i Hercegovini, Atlantska inicijativa, 2021, dostupni na <https://atlantskainicijativa.org/wp-content/uploads/2021/11/Pristup-i-povjerenje-Roma-u-institucije-sigurnosti-i->

anketa koju je 2018. godine vodio OSCE o nasilju nad ženama u Bosni i Hercegovini procjenjuje i identificira rasprostranjenost i izazove sa kojima se susreću žene, a posebno one koje pripadaju posebno marginaliziranim ili grupama koje su u nepovoljnom položaju, kao što su Romkinje, raseljene žene i izbjeglice, žene iz ruralnih područja, samohrane majke, te žene sa invaliditetom, kada žele pristup uslugama podrške u slučaju rodno zasnovanog nasilja. Također je važno podsjetiti da se u Republici Srpskoj prikupljaju korisni statistički podaci o nasilju nad ženama koji su podijeljeni i po prisutnosti invaliditeta, što GREVIO pozdravlja.

19. GREVIO naglašava da dostupna istraživanja i informacije prikupljene tokom evaluacijske posjete ukazuju na ozbiljne nedostatke u provedbi člana 4. Konvencije, U pogledu pristupa informacijama, u izvještajima se naglašava da određene grupe žena, na primjer Romkinje, žene sa invaliditetom, te žene iz ruralnih područja često nemaju informacije o uslugama podrške iz oblasti nasilja nad ženama te stoga ne primaju potrebnu podršku²¹. GREVIO primjećuje da je situacija posebno teška u pogledu pružanja usluga podrške migrantkinjama koje su žrtve rodnozasnovanog nasilja. Prema zakonu, centri za socijalni rad, kao i sigurne kuće mogu pomagati samo državljanima i stanovnicima koji imaju boravište odnosno prebivalište, čime je isključena mogućnost za tražiteljice azila (uključujući i one koje su u prihvatnom centru) i migrantkinje da prime specijalizirane usluge podrške. Iako je GREVIO obaviješten da NVO rade sve u svojoj moći da obezbijede sigurnu kuću, čak i u tim slučajevima oni ne primaju finansijsku pomoć od države za nastale troškove, te se time dovode u još teži finansijski položaj. Slično tome, organizacije za prava žena su također obavijestile GREVIO da tražiteljice azila imaju specifične poteškoće u prijavljivanju rodno zasnovanog nasilja jer u prihvatnim centrima ne postoji propisan protokol koji bi olakšao takvo prijavljivanje²². Nadalje, susreću se sa poteškoćama u policijskim stanicama zbog nedostatka prevodilaca koji bi pomogli migrantkinjama i tražiteljica azilama pri prijavljivanju takvih slučajeva. Nedostatak odgovora policije i centara za socijalni rad, zajedno sa duboko ukorijenjenim predrasudama se, također, stalno prijavljuje kada se radi o žalbama na rodno zasnovano nasilje koje podnose Romkinje²³ i žene sa invaliditetom²⁴. Što se tiče ovih posljednjih, NVO su obavijestile GREVIO da državne službe koje pružaju podršku ne odgovaraju na potrebe žena sa invaliditetom, zbog predrasuda, nedostatka obuke ili fizičkih barijera, ostavljajući im nikakav izbor osim da izdrže nasilje²⁵.
20. Prema vlastima, sprečavanje nasilja nad ženama koje su izložene međusektorskoj diskriminaciji i njihova zaštita su ugrađeni u posvećene strategije koje rješavaju pitanje potreba ovih grupa (entitetske strategije o Romkinjama, o ženama sa invaliditetom i o ženama

[pravosuda-u-Bosni-i-Hercegovini.pdf](#); Istraživanje o rodnozasnovanom nasilju nad Romkinjama u Bosni i Hercegovini, Udruženje Romkinja „Bolja budućnost” Tuzla.

²¹ Vidjeti OSCE anketu o nasilju nad ženama, dobrobiti i sigurnosti žena, OSCE, str. 59 i 74.

²² Vidjeti Odbor za eliminaciju diskriminacije protiv žena (CEDAW), završne napomene u šestom periodičnom izvještaju Bosne i Hercegovine za 2019. god. str. 15, gdje se upućuje na visok stepen seksualnog nasilja nad izbjeglicama i tražiteljicama azila u prihvatnim centrima.

²³ Vidjeti na primjer, Osnovne usluge: Analiza i pristup uslugama podrške (zdravstvo, policija, pravosuđe i socijalne usluge) za žene koje pripadaju marginalizovanim grupama koje su izložene nasilju, UN Women, str. 33, 2019.

²⁴ Vidjeti izvještaj Bosne i Hercegovine podnesen prema članu 68. stav 1. Konvencije Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (državni izvještaj), str. 18.

²⁵ Vidjeti Odgovor na nasilje nad ženama – nezaštićeni preživjeli, Alternativni izvještaj NVO iz Bosne i Hercegovine prema grupi GREVIO, str. 55.

iz ruralnih područja). Iako, možda, postoje neki elementi prepoznavanja njihovog iskustva sa rodno zasnovanim nasiljem, GREVIO primjećuje da nijedna strategija ne govori konkretno o složenim poteškoćama ovih grupa žena. Štaviše, konkretne mjere za odgovor na nagomilane izazove i konkretne potrebe žena koje su izložene međusektorskoj diskriminaciji nisu propisane politikama za rodno zasnovano nasilje, čime se one čine nevidljivim²⁶. Tako je GREVIO obaviješten od strane ženskih grupa da civilno društvo koje predstavlja ove žene nije konsultovano prilikom izrade politika o nasilju nad ženama te stoga njihovi stavovi i potrebe nisu uključeni u te dokumente. Ovo se ogleda u nedostatku službenih podataka o nasilju nad ženama kojem su izložene ove grupe žena, a koji bi bili potrebni za izradu politika zasnovanih na dokazima.

21. Na kraju, važno je naglasiti da usljed zakonskog i institucionalnog poretka u zemlji, zavisno od mjesta u Bosni i Hercegovini u kojem žrtva zapravo živi, dobrobit po njih u smislu prevencije i zaštite će biti različita. Kao što će biti prikazano u narednim poglavljima, ovo važi, između ostalog, za oblast pružanja pravne pomoći, socijalnih doprinosa/penzije za žrtve seksualnog nasilja u ratu²⁷ i napore za prevenciju kao što je edukacija.

22. GREVIO snažno potiče vlasti Bosne i Hercegovine da:

- a. poduzmu mjere kako bi osigurali da se odredbe Istanbulske konvencije provode bez diskriminacije po bilo kojem osnovu iz člana 4. stav 3. uključujući i po osnovu mjesta boravka ili boravišnog statusa, posebno kada je riječ o osiguranju pristupa specijaliziranim uslugama podrške;
- b. promoviraju istraživanje i osiguraju prikupljanje podataka o rodno zasnovanom nasilju koje utiče na grupe žena koje su ili bi mogle biti izložene međusektorskoj diskriminaciji, uključujući žene sa invaliditetom, LGBTI žene i migrantkinje kako bi procijenili rasprostranjenost raznih oblika nasilja i pristup takvih grupa uslugama podrške, zaštitnim mjerama i pravdi;
- c. integrišu gledišta i potrebe tih grupa u izradu, provedbu, nadzor i procjenu sveobuhvatnih i koordiniranih politika za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama, u partnerstvu sa specijaliziranim udruženjima te da uključe predstavnike ovih udruženja u navedene procese.

²⁶ Vidjeti, na primjer, Osnovne usluge: Analiza i pristup uslugama podrške (zdravstvo, policija, pravosuđe i socijalne usluge) za žene koje pripadaju marginalizovanim grupama koje su izložene nasilju, *UN Women*, str. 6, 2019.

²⁷ Vidjeti Seksualno nasilje u ratu, Izvještaj generalnog sekretara UN-a od 3. juna 2020. god, str. 3 gdje se koristi taj termin za silovanje, seksualno ropstvo, prisilnu prostituciju, prisilnu trudnoću, prisilni abortus, prisilnu sterilizaciju, prisilni brak, i svaki drugi oblik seksualnog nasilja srazmjerne težine počinjen nad ženama, muškarcima, djevojčicama i dječacima koje je direktno ili indirektno povezan sa konfliktom. Ta povezanost može biti evidentna u profilu počinioca, koji se često povezuje sa pripadnošću državnoj ili nedržavnoj oružanoj grupi, uključujući i terorističke grupe; profil žrtve koja je često ili se često percipira kao pripadnik političke, etničke ili vjerske manjine ili je meta na osnovu stvarne ili percipirane seksualne orijentacije ili rodnog identiteta; atmosfera nekažnjivosti se dovodi u vezu sa kolapsom države, prekograničnih posljedica kao što je raseljenje ili trgovina, i/ili kršenje primirja. Ovaj termin takođe obuhvata trgovinu ljudima za svrhe seksualnog nasilja ili eksploatacije, počinjene u konfliktnim situacijama. Vidi, također, Rezolucija Vijeća sigurnosti UN 1888(2009), S/RES/1888(2009), str. 3, stav 1.

D. Obaveze država i dužna pažnja (član 5.)

23. Aspekti provedbe člana 5. istanbulske konvencije su obrađeni u poglavlju V i VI ovog izvještaja.

II. Integrisane politike i prikupljanje podataka

24. Poglavlje II Istanbulske konvencije postavlja ključne uslove za holistički odgovor na nasilje nad ženama: potrebu za efikasnim, sveobuhvatnim i koordinisanim politikama koje podržavaju institucionalne, finansijske i organizacione strukture.

A. Sveobuhvatne i koordinirane politike (član 7.)

25. Član 7. Istanbulske konvencije obavezuje države članice da osiguraju koordinirane i sveobuhvatne mjere za sprečavanje i borbu protiv svih oblika nasilja nad ženama.
26. Vlasti u Bosni i Hercegovini su poduzele važne korake ka usvajanju i provedbi politika za sprečavanje i borbu protiv nasilja u porodici na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou. Izazovi koji potiču od višestrukih političkih i administrativnih nivoa vlasti imaju snažan uticaj na koherentnost, sveobuhvatnost i koordiniranje tih politika. GREVIO je, također, zabrinut zbog odsustva sveobuhvatnih politika za borbu protiv jednako devastirajućih oblika nasilja nad ženama kao što su silovanje, seksualno nasilje van porodice, seksualno zlostavljanje, proganjanje, genitalno sakaćenje žena, prisilni brak, ili prisilna sterilizacija i prisilni abortus. Iako su donesene *ad hoc* mjere za sprečavanje seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu u pravosuđu, u državnim institucijama i jednom kantonu u Federaciji Bosne i Hercegovine²⁸, politike koje su opisane u tekstu koji slijedi ne pokreću konkretno pitanje seksualnog uznemiravanja izvan konteksta nasilja od strane intimnog partnera, uprkos statističkim podacima i iskustvenim dokazima o ovom široko rasprostranjenom obliku nasilja nad ženama²⁹. GREVIO dalje primjećuje da iako nema nikakvog istraživanja o rasprostranjenosti genitalnog sakaćenja žena u Bosni i Hercegovini, čini se da postoje³⁰ zajednice koje to praktikuju; nadalje, proizilazi da je proganjanju bila izložena jedna od 20 žena³¹.
27. Glavna strategija na državnom nivou za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama je Okvirna strategija kojoj je sada istekao rok, a koja je za cilj imala da sprovodi Istanbulsku konvenciju na državnom nivou u oblasti sprečavanja, zaštite i procesuiranja nasilja nad

²⁸ U sarajevskom kantonu.

²⁹ Početkom 2021, nakon slučaja silovanja na Fakultetu scenskih umjetnosti u Srbiji, žene širom regiona, uključujući Bosnu i Hercegovinu, su počele da dijele svoje priče o seksualnom nasilju i seksualnom uznemiravanju na radnom mjestu i fakultetu, pod hashtag #nisamtražila i Facebook grupi Nisam tražila (I didn't ask for it). OSCE anketa o nasilju nad ženama u BiH ukazuje da je 28% žena starosne dobi iznad 15 godina bilo izloženo seksualnom uznemiravanju.

³⁰ Informacije dobijene tokom evaluacijske posjete upućuju, između ostalog, na vehabijsku zajednicu, posebnu sektu selefijskog pokreta.

³¹ Vidjeti OSCE anketu o nasilju nad ženama, dobrobiti i sigurnosti žena, OSCE, str. iii, 2019.

ženama i nasilja u porodici i koordiniranih politika. S obzirom na ograničena ovlaštenja državne vlasti u oblasti nasilja nad ženama, njen cilj je bio da služi kao platforma za izradu i provedbu entitetskih strategija u oblasti nasilja u porodici te da osigura njihovo usklađivanje. Ona je stoga nastojala da uključi iste strateške prioritete kao što su definisani u entitetskim strategijama i strateške prioritete za koje su odgovorne institucije na državnom nivou³². GREVIO na početku primjećuje da Vlada Republike Srpske nije prepoznala primjenjivost Okvirne strategije u svojoj nadležnosti navodeći da se ona odnosi na nadležnosti na entitetskom nivou te se stoga nije angažovala u njenoj provedbi. Uprkos svom cilju da provodi Konvenciju u pogledu svih oblika nasilja, Okvirna strategija odlikava entitetske strategije, i fokusira se gotovo isključivo na nasilje u porodici na štetu drugih jednako važnih oblika nasilja nad ženama.

28. Nakon što je Okvirna strategija istekla 2018. godine, došlo je do propusta da se usvoji naknadna, nacionalna, sveobuhvatna i koordinirana politika koja bi osigurala holistički pristup i koordiniran odgovor na nasilje nad ženama. Pored Okvirne strategije, pitanje nasilja nad ženama je regulisano i GAP-om i Rezolucijom 1325, koji sadrže reference na Istanbulsku konvenciju. GAP se može smatrati krovnom strategijom koja definira srednjoročne ciljeve u prioritetnim oblastima i koja predviđa broj akcija u vezi sa nasiljem nad ženama. Rezolucija UNSCR 1325, s druge strane, reguliše pitanje pristupa uslugama reparacije i podrške žrtvama seksualnog nasilja tokom rata, kao i pitanja koja se odnose na ranjivost i zaštitu koja je potrebna ženama migrantima i ženama i djeci koja traže azil. Međutim, čini se da nijedna politika ne bi zatvorila jaz tako što bi pokrenula pitanje specifičnih oblika nasilja nad ženama osim nasilja u porodici, dok Rezolucija UNSCR 1325 samo pokreće pitanje seksualnog nasilja.
29. Kao odgovor na pandemiju Covid-19 i s tim povezan porast slučajeva nasilja nad ženama, državni organi su usvojili i plan pod nazivom „Mjere hitne pomoći najugroženijim kategorijama građana tokom pandemije Covid-19“. Ovaj plan je uključivao mjere za podizanje svijesti javnosti i žrtava o dostupnim uslugama podrške, osiguranje dovoljnih kapaciteta u sigurnim kućama za adekvatan odgovor na potrebe žrtava, obezbjeđivanje dodatnih telefonskih linija za pomoć i relevantno stručno osoblje, kao i obezbjeđivanje dodatnog smještaja. Iako nije jasno koliko je u praksi ovaj plan proveden, tokom evaluacijske posjete GREVIO je obaviješten da su mjere primarno fokusirane na ekonomsko osnaživanje žena i osiguranje dodatne brze pomoći sigurnim kućama kako bi se povećali njihovi smještajni kapaciteti te pojednostavile procedure za pružanje smještaja žrtvama.
30. Što se tiče politike reparacije za kršenja ljudskih prava i ratne zločine počinjene tokom rata od 1992. do 1995. godine, uključujući seksualno nasilje u ratu, GREVIO je upozoren na činjenicu da Strategija tranzicijske pravde i nacrt zakona o žrtvama torture i ratni zločini su sačinjeni, ali nikada nisu usvojeni zbog nedostatka političkog konsenzusa. To je, između ostalog, dovelo do fragmentiranog pravnog/strateškog okvira za prepoznavanje statusa žrtava seksualnog nasilja u ratu i njihovih prava i zaštite, te razlika na entitetskom nivou.

³² Ovo uključuje procesuiranje slučajeva seksualnog nasilja u ratu, pitanje migracija, seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu u državnim institucijama itd.